

EKONOMİK HABERLER

DÜNYA EKONOMİSİNDEN KISA KISA

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) küresel ekonomik belirsizlik verilerini yayımladı. Buna göre küresel ekonomik belirsizlik endeksi Nisan'da bir önceki aya göre yüzde 52 oranında artarak 33,2 puana yükseldi. Ayrıca, ekonomik belirsizlik endeksi Nisan ayında, Covid-19 krizinin küresel ölçekte başladığı dönem Mart-Nisan 2020'den bu yana en yüksek seviyeye çıktı.

Küresel belirsizliğin sebeplerinin başında da ABD Başkanı Donald Trump'ın Nisan ayının başında yabancı ülkelere uygulanacak gümrük vergilerini duyurması geliyor. Açıklanan tarifelerin ardından dünyanın en büyük iki ekonomisi ABD ve Çin'in karşılıklı gümrük vergilerini yüzde 125'lere kadar çıkarmaları da küresel ölçekte ekonomik belirsizliği tetikleyen bir diğer faktör.

Öte yandan, OECD sosyal medya hesabından son günlerde ekonomik belirsizlik endeksinin biraz daha düştüğünü paylaştı. Bunun sebepleri ise Trump'ın diğer ülkelere uyguladığı tarifeleri 90 gün ertelemesi ve ülkelerin tarifeler konusunda anlaşmaya ilişkin yaptığı çeşitli açıklamaları görülüyor (Bloomberg, 30.04.2025).

Öte yandan, Çin'e bağlı bir sosyal medya hesabı, ABD'nin Başkan Donald Trump'ın %145 oranındaki gümrük vergileri konusunda görüşmek üzere Çin'e yaklaştığını yazdı. ABD Başkanı Donald Trump da Çarşamba günü yaptığı açıklamada, ABD'den açıkça bahsetmeksizin, yönetiminin Çin ile bir anlaşma yapma şansının "çok yüksek" olduğuna inandığını söyledi (Bloomberg, 1.05.2025).

EKONOMİK HABERLER

TÜRKİYE EKONOMİSİNE AYLIK BİR BAKIŞ

MART AYI MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

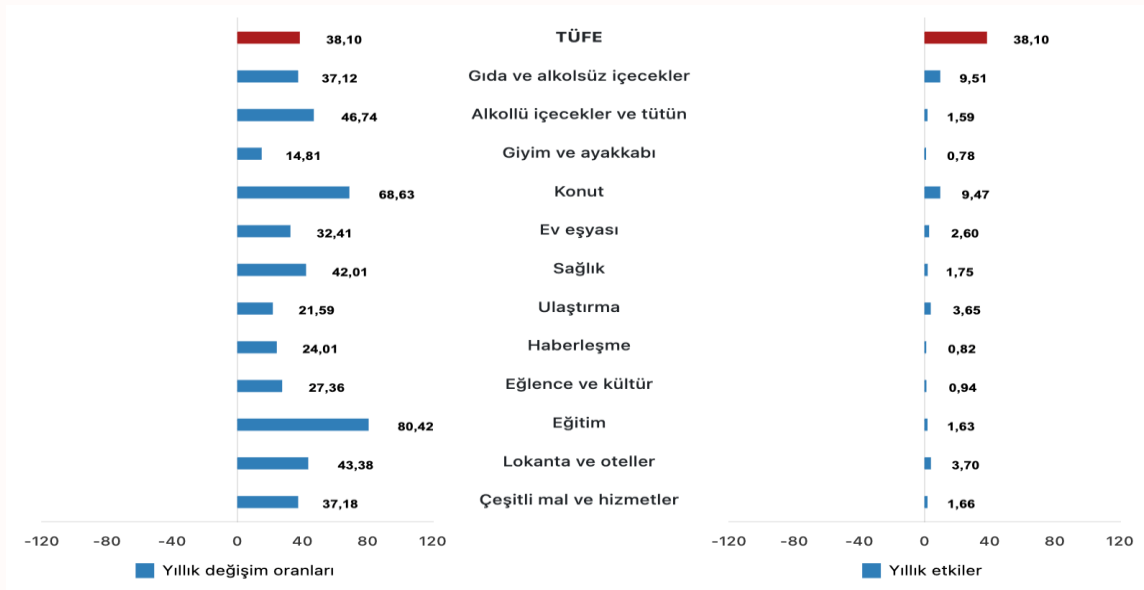
2025 yılının Nisan ayı EPAM bültenine hoş geldiniz. Bültenimizin bu bölümünü, 2025 yılı Mart ayına ait ekonomik değerlendirmelerle birlikte bu ay içinde Ekonomi bölümü ve EPAM olarak gerçekleştirdiğimiz etkinliklere ayırdık.

2025 yılı Mart ayı Türkiye için önemli ekonomik gelişmelerin gerçekleştiği bir ay olarak izlendi. Ayrıca, TÜİK tarafından yayınlanan çeşitli ekonomik göstergeleri, geçtiğimiz ay olduğu gibi bu ay da derinlemesine inceleyeceğiz.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan verilere göre, Mart ayında Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) bir önceki aya göre %2,46 oranında artış göstermiştir. Yıllık enflasyon ise %38,10 düzeyinde gerçekleşmiştir.

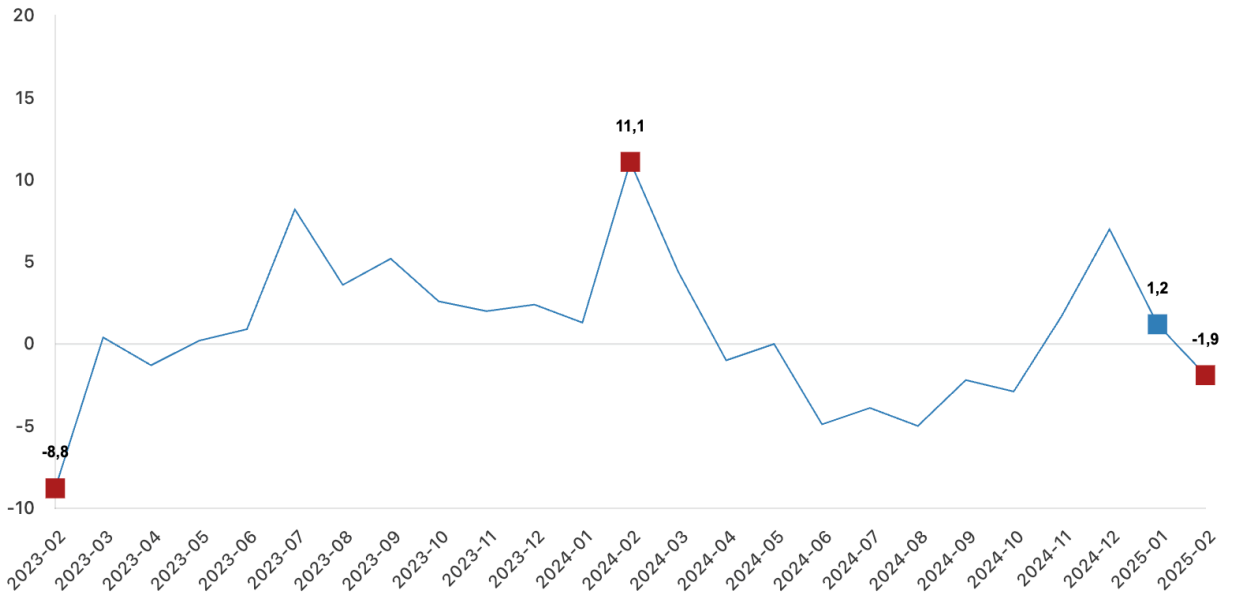
Bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %21,59 ile ulaştırma olurken, en yüksek artış %68,63 ile konut grubunda görülmüştür. Gıda ve alkolsüz içecekler grubunda yıllık artış %37,12 olarak gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki tabloda TÜFE ana harcama gruplarına göre Mart 2025 yıllık değişim oranları (%) yer almaktadır.

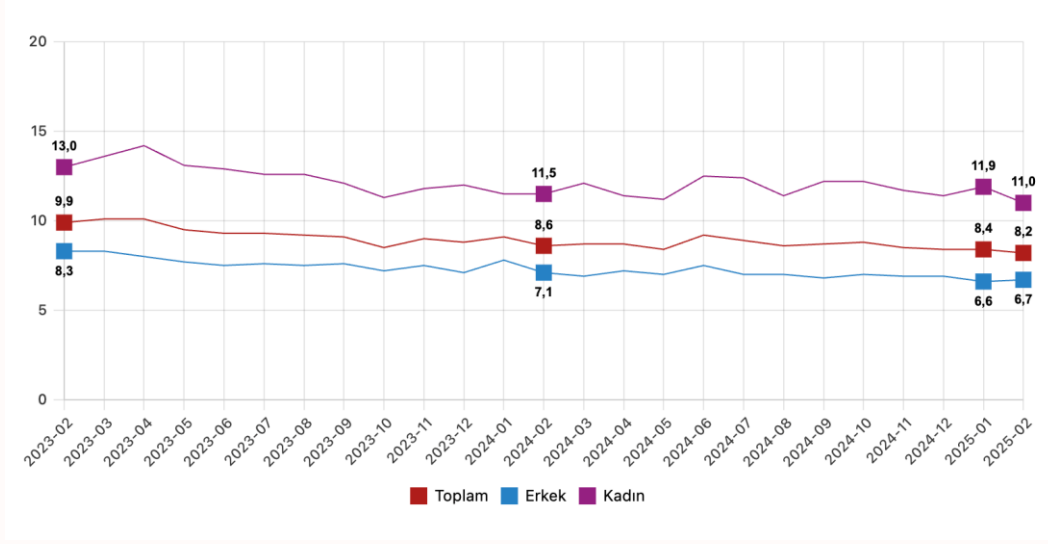

SANAYİ VE ÜRETİM

Sanayi üretimi, Türkiye ekonomisinin büyüme performansını etkileyen en önemli göstergelerden biridir. TÜİK'in güncel olarak yayınladığı Şubat 2025 Sanayi Üretim Endeksi verileri ise bizlere hem yıllık hem de aylık bazda gerilediğini göstermektedir. Takvim etkisinden arındırılmış verilere göre sanayi üretimi, bir önceki yılın aynı ayına göre %1.9 azaldı. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış verileri dikkate aldığımızda ise Ocak 2025'e kıyasla sanayi üretiminde %1.6 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir. Tüm bu verilere tekrar baktığımızda ise ekonomik anlamda üretimde bir yavaşlama olduğunu gözler önüne sermektedir. Sanayinin alt sektörlerini tek tek ele aldığımızda ise en dikkat çeken düşüş madencilik ve taş ocakçılığı ile imalat sanayide görülmektedir. Madencilik ve taş ocakçılığı sektörü üretimi yıllık bazda %5.8 azalırken aylık olarak da %7.6 oranında bir azalma takip etmiştir. İmalat sanayii için de aynı şey söylenebilir: yıllık olarak %2.5, aylık olarak %1.6 oranında azalma görülmektedir. Tüm bu azalmalara rağmen elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe hem yıllık hem aylık olarak artış yaşandı. Yıllık %8.5, aylık olarak %3.5'lik bir artış gösteren enerji sektörü, diğer sektörlerle kıyasla üretim açısından daha aktif olduğunu bizlere göstermektedir. Alt kalemlere odaklandığımızda ise enerji sektörü yıllık olarak %8 artmış sermaye mallarında ise %6.7'lik bir düşüş yaşanmıştır. ara malı üretimi %3.3 azalırken hem dayanıklı hem dayanıksız tüketim mallarında da düşüşler görüldü. %24.4 oranlık yaşanan keskin düşüş ile teknoloji sınıflamasında yüksek teknoloji ürünler en çok dikkat çeken oran oldu. Genel olarak, TÜİK'in yayınlamış olduğu Şubat 2025 verileri sanayi üretimimin genel olarak yavaşladığını, özellikle imalat ve yüksek teknoloji alanlarında ciddi kayıplar yaşandığını bizlere göstermektedir. Enerji sektöründe yaşanan pozitif gelişmeler biraz daha dengelese de, tablonun genel görünümünde daralma gözle görülür seviyededir.

İŞ GÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

TÜİK tarafından yayınlanan Şubat 2025 İşgücü İstatistikleri, Türkiye işgücü piyasasındaki gelişmeleri ortaya koymaktadır. Bu yazıda Türkiye'nin şubat ayı için mevsim etkisinden arındırılmış işgücü oranlarını inceleyeceğiz. Mevsim etkisinden arındırılmış oranlar üzerinden inceleme yapılmasının ana sebebi; mevsimsel dalgalanmalar dikkate alınmadan yapılan değerlendirmeler, işsizlik oranını olduğundan daha düşük ya da yüksek göstermektedir. Bu nedenle, mevsim etkisinden arındırılmış oranlar, ekonomik durumu anlamamızda daha net sonuçlar ortaya koymaktadır. Şubat 2025 verilerine göre hanehalkı işgücü araştırması sonuçları mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı %8,2'ye düşmüştür. Geçen aya göre işsiz sayısı 95 bin azalarak 2 milyon 886 bin kişi olmuş olması, istihdamda olumlu bir gelişme olduğunu gösteriyor.

İstihdam oranı ise %48,8'e düşmüştür. Bu da bir önceki aya göre iş sahibi olan kişi sayısının azaldığını gösteriyor. Her ne kadar yukarıda işsizlik oranı düştüğü için olumlu yorumlanırken, iş sahibi olan kişi sayısında azalma olması ile olumsuz bir yorum yapmak veriler arasında bir çelişki olduğunu düşündürebilir. Fakat işsizlik oranı düşerken istihdam da azalıyorsa, bu, insanların bir kısmının iş aramaktan vazgeçtiğini gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Şubat ayında işgücüne katılma oranı 0,4 puan azalarak %53,2 olarak gerçekleşmiştir ve bu oranlar erkeklerde %70,8 iken kadınlarda %35,9 olarak ölçülmüştür. Bu ciddi fark, kadınların hala iş hayatına erkekler kadar dahil olmadığını gösteriyor.

Kadınların işgücüne katılımı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en net gösterimi olarak yorumlanabilir. Genç nüfusta da çok farklı bir durum söz konusu değil, 15-24 yaş aralığını kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre %15 olarak değerlendirilmiş ve erkeklerde %10,8 kadınlarda ise %22,7 olarak tahmin edilmiştir.

2025 yılı Şubat ayında haftalık ortalama fiili çalışma süresi 43,4 saat olarak sabit kalırken, atıl işgücü oranı %28,4'e yükseldi. Bu oranlar işsizlikten daha geniş kapsamlı sorunlara işaret ediyor.

EKONOMİ 101

PIYASA MEKANİZMASI VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI:

Ekonominin Görünmeyen Eli

Ekonomik kararların alındığı her alanda, görünmeyen ama oldukça güçlü bir mekanizma işler: Piyasa Mekanizması. Arz, talep, fiyatlar, tüketici tercihleri ve makro ekonomik göstergeler bu mekanizmanın parçalarını oluşturur. Bu yazıda, mikroekonominin temel taşları olan arz-talep dengesi, denge fiyatı, enflasyon-deflasyon kavramları ve fayda teorisi üzerinden, bu mekanizmanın nasıl işlediğini birlikte keşfedeceğiz.

Arz ve Talep: Fiyatların Doğal Belirleyicileri

Talep, tüketicilerin belirli bir mal ya da hizmeti, belirli bir fiyat düzeyinde satın alma isteği ve gücünü ifade eder. Fiyat düştükçe talep edilen miktar artar; yükseldikçe azalır. Buna karşılık arz, üreticilerin mal veya hizmetleri piyasaya sunma isteğini gösterir. Fiyat arttıkça üreticilerin arz etme motivasyonu da artar. Bu iki güç piyasalarda sürekli bir etkileşim halindedir. Tüketici ne kadar ister, üretici ne kadar sunar? Bu soru, ekonominin temel dengesini belirler.

Denge Fiyatı: Arz ve Talebin Kesiştiği Nokta

Arz ve talep eğrileri bir noktada kesişir: bu nokta denge fiyatıdır. Bu fiyat düzeyinde piyasada ne ürün fazlası ne de kıtlık yaşanır. Arz edilen miktar, talep edilen miktarla tam olarak örtüşür. Bu denge durumu, piyasaların istikrarlı bir şekilde işlemlerini sağlar. Ancak dışsal şoklar, politika değişiklikleri veya tüketici davranışlarındaki değişim, bu dengeyi bozabilir. Örneğin bir ürüne olan ani talep artışı, fiyatları yukarı çekerken; arz fazlası ise fiyatların düşmesine neden olur.

Enflasyon ve Deflasyon: Fiyat Düzeylerinin Oynaklığı

Fiyatlardaki genel ve sürekli artış enflasyon, düşüş ise deflasyon olarak tanımlanır. Enflasyon, alım gücünü zayıflatırken gelir dağılımını da bozabilir. Deflasyon ise üretimi ve istihdamı olumsuz etkileyebilir. Piyasalardaki arz-talep dengesi bu iki olgunun da oluşmasında önemli rol oynar. Örneğin, toplam talebin arzı aşması durumunda enflasyonist baskılar doğar. Tam tersi durumda ise deflasyon riski ortaya çıkar.

KÜRESEL EKONOMİYE BAKIŞ

ABD'nin Gümrük Tarifeleri: Çin, Kanada ve Meksika

Amerika Birleşik Devletleri yönetimi, 2025 yılı itibarıyla Kanada, Meksika ve Çin'den ithal edilen belirli sektörlerdeki mallara ek gümrük vergileri uygulama kararı aldı. Kanada ve Meksika'dan ithal edilen ürünlere %25, Çin'den yapılan ithalata ise %10 oranında gümrük vergisi getirilmiştir. Bu adım, Kuzey Amerika'da ticaret ilişkilerinin gerginleşmesine ve hatta potansiyel bir ticaret savaşının başlamasına yol açabilecek bir gelişme olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, küresel finans piyasalarında bu kararın etkisiyle sert düşüşler yaşanmıştır. 2016 yılında da Donald Trump'ın başkanlığı sırasında uygulanan gümrük tarifeleri, yalnızca hedeflenen ürünleri değil, ikame edilemeyen ürünleri de etkileyerek enflasyona yol açmıştır. Tarifeler, maliyet artışlarına neden olmuş ve bu artışlar nihai tüketici fiyatlarına yansımıştır, böylece genel ekonomik dengeyi olumsuz etkilemiştir.

ABD, gümrük tarifelerini dış ticaret açığını azaltmak ve ekonomik güvenliği sağlamak amacıyla uygulamaktadır. Başkan Trump, tarifeleri ulusal güvenliği korumak için güçlü bir araç olarak görmektedir ayrıca ABD'nin ortalama gümrük vergisi 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana en yüksek seviyededir. Bu tarifeler, hedef ülkeler ve küresel ticaret üzerinde önemli etkiler yaratabilir.

AMERİKA'NIN ÇİP YATIRIMI

Dünyanın en büyük çip üreticisi TSMC, önümüzdeki dört yıl içinde ABD'deki çip üretim tesislerine 100 milyar dolar yatırım yapmayı planlıyor. Bu yatırımların hem istihdamı arttırması hem de küresel ekonomiyi canlandırması, Amerika'nın yerli üretim kapasitesinin güçlenmesine katkı sağlaması ve çip krizinin önüne geçilmesi hedefleniyor.

Çip üretiminin ABD'ye kaydırılması, küresel tedarik zincirlerinde meydana gelen aksaklıkların azaltılmasına ve ticaret bağımsızlığının sağlanmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, bu yatırımlar, ABD'nin teknolojik bağımsızlığını arttıracak, yerel teknoloji şirketlerinin rekabet gücünü destekleyecek ve yeni iş fırsatları yaratacaktır.

TRUMP'IN BORSAYA BAKIŞI

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump, borsa ile doğrudan ilgilenmediğini belirterek, borsadaki düşüşlerin arkasında küreselci güçlerin olduğunu iddia etti. Piyasa, bu söylemlerin ardından kısa süreli bir olumsuz tepki gösterse de ilerleyen saatlerde durumu toparladı. Bu tür açıklamalar, genellikle kısa vadeli piyasa dalgalanmalarına yol açabilir, çünkü yatırımcılar ve piyasa katılımcıları, siyasi kişilerin söylediklerine dikkat ederler ve bu tür söylemler belirsizlik yaratabilir. Ancak, bahsedilen açıklamanın uzun vadede ciddi bir ekonomik etkisi olup olmayacağı, piyasanın genel trendine, küresel ekonomik koşullara ve hükümet politikalarına bağlıdır. Küreselci ifadesi, çoğu zaman dünya genelinde ticaretin ve finansal entegrasyonun artışını savunan gruplar olarak tanımlanır. Trump'ın bu tür açıklamaları, kısa vadeli volatilité olsa da orta-uzun vadede piyasa temellerinin güçlü kalması beklenebilir.

KRİPTO DÜNYASI

TÜRKİYE’NİN KRİPTO PARA POLİTİKASI

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, MASAK'ın kripto varlık hizmet sağlayıcıları ve ödeme kuruluşlarına yönelik hazırladığı yeni düzenlemelere ilişkin önemli açıklamalarda bulundu. Finansal sistemin yasa dışı işlemler için kullanılmasına karşı sıfır tolerans politikası benimsediklerini vurgulayan Şimşek, yeni kuralların tüm sektör paydaşlarıyla paylaşıldığını belirtti.

25 Aralık 2024'te Resmi Gazete'de yayımlanan düzenlemeyle birlikte, kripto şirketleri ile ödeme ve elektronik para kuruluşları artık bankalar, aracı kurumlar ve sigorta şirketleriyle aynı yükümlülük kapsamına alındı. Bu şirketler, MASAK mevzuatına tam uyum sağlamak zorunda olacak.

Yeni yükümlülükler kapsamında, kripto varlık hizmet sağlayıcılarının uyum programı oluşturması, uyum görevlisi ataması, risk yönetimi ve müşteri izleme sistemleri kurması zorunlu hale geldi.

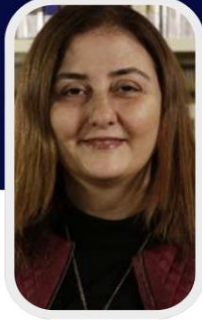
Ayrıca, "seyahat kuralı" çerçevesinde kripto transferlerinde gönderici ve alıcı bilgilerini içeren detaylı veri setlerinin iletilmesi gerekecek. Bu bilgilerin eksik olması durumunda, transfer işlemleri gerçekleştirilmeyecek. Şimşek, bu adımların finansal sistemi uluslararası standartlara uygun hale getirme amacının bir parçası olduğunu vurguladı.

KRİPTO PARA PİYASASINDA SKANDAL RUGPULL

Kripto para piyasası 13 Nisan'da bir başka tarihi çöküşe tanıklık etti. Gerçek dünya varlıklarının (RWA) tokenizasyonunu hedefleyen bir Layer 1 blok zinciri olan Mantra'nın yerel token'ı OM, birkaç saat içinde %90'ın üzerinde değer kaybederek yaklaşık 6 dolardan 0,37 dolar seviyesine geriledi. Bu dramatik düşüşün ardından projenin 6 milyar dolarlık piyasa değerinin 5,5'lik bölümü yok oldu.

Mantra ekibi, rug pull iddialarını ise hızlı bir şekilde reddetti. Ekip, yaşanan sert fiyat hareketlerinin projenin temellerinden değil, merkezi borsalar tarafından yapılan "pervasız zorunlu tasfiyelerden" kaynaklandığını, özellikle merkezi bir borsanın kullanıcı pozisyonlarını önceden bildirimde bulunmaksızın zorla kapattığını açıkladı.

Bireysel Emeklilik Sisteminin Tasarruf Sistemindeki Rolü

Doç. Dr. Ayfer Ustabaş
EPAM Müdürü ve
Ekonomi Bölümü
Öğretim Üyesi

Mustafa Akmaz
Emeklilik Gözetim Merkezi
Genel Müdürü ve
Yönetim Kurulu Üyesi

Mehmet Gerz
Ata Portföy
Genel Müdürü

- 15 Nisan 2025, Salı
- 17.30
- *Panel çevrimiçi gerçekleşecektir.

*Etkinlik EPAM ve Ekonomi Bölümü iş birliğinde düzenlenmiştir.

İstinye Üniversitesi EPAM ve Ekonomi Bölümü Nisan Ayı Faaliyetleri

15 Nisan 2025, Salı günü, Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) ve Ekonomi bölümü işbirliğiyle düzenlenen “Bireysel Emeklilik Sisteminin Tasarruf Sistemindeki Rolü” başlıklı etkinliğimize Emeklilik Gözetim Merkezi genel müdürü Mustafa Akmaz ile Ata Portföy genel müdürü Mehmet Gerz katılarak öğrencilerimize konuyla ilgili detaylı bilgiler verdiler.

Türkiye’de tasarruf bilincinin artırılması ve bireysel emeklilik sisteminin mevcut ekonomik yapıdaki önemi üzerine gerçekleşen bu buluşma, katılımcılara finansal okuryazarlık ve sürdürülebilir emeklilik sistemleri hakkında derinlemesine bir perspektif sundu.

İstinye Üniversitesi **Ekonomi Bölümü** **Nisan Ayı Faaliyetleri**

Ekonomi Bölümü Bahar Atölyesi 25: "Ekonomide Geleceği Şekillendiren Analizler" etkinliği ise lise öğrencilerine üniversite hayatını tanıtmak amacıyla Vadi H Yerleşkesinde düzenlendi. Uygulamalı eğitimler, keşif atölyeleri ve sosyal aktivitelerle dolu bu etkinlikte, ekonomi bilimine ilgi duyan genç katılımcılar akademik kampüs deneyimi yaşama fırsatı buldu.

19 Nisan 2025 tarihinde gerçekleşen "Ekonomi Bölümü Mezun Buluşmaları 2" etkinliğimizde ise, mezunlarımız ve hâlihazırda eğitimine devam eden öğrencilerimiz bir araya geldi. Migros, LC Waikiki gibi kurumsal şirketlerde görev alan mezunlarımızın kariyer tecrübeleri paylaşıldı; öğrencilerimize ilham veren söyleşilerle bağlarımız güçlendi.

Ayrıca gururla paylaşmak isteriz ki; Ekonomi Bölümü 3. sınıf öğrencilerimizden Sema Nur Yücel, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında, "İş Gücüne Katılımda Kadınlar ve Ekonomik Büyüme: Türkiye İçin Ekonometrik Bir Analiz" başlıklı projesiyle destek almaya hak kazanmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik kalkınma bağlamında önemli bir katkı sunmayı amaçlayan bu çalışma, bilimsel araştırma kültürünün öğrencilerimizde ne kadar güçlü bir şekilde yerleştiğinin de bir göstergesidir.

KAYNAKÇA

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve ekonomik göstergeler. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://www.tuik.gov.tr/>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). İşgücü İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://www.tuik.gov.tr/>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). Sanayii Üretim Endeksi. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://www.tuik.gov.tr/>

YAYIN SÜRECİ

Bu ay dergiyi yayına hazırlayan ekibimiz Ekonomi 3.sınıf öğrencileri Sema Nur Yücel, Beyza Gülsüm Ceylan, İzem Kaplan ve 1.sınıf öğrencileri Eyüp Ensar Dedekoca ve Yusuf Efe Torun olmuştur.